

SA Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogu tegevuse ülevaade 2023. aasta kohta

1. 2023.aasta KIKi tegevuseesmärgid

2023. aasta eesmärgid kinnitas KIKi nõukogu 06. detsembril 2022. aastal ja arutas eesmärkide täitmist 06.02.2024. aastal toimunud nõukogu koosolekul ning luges tegevuseesmärgid täidetuks.

Eesmärk	Tulemus
KIKil on avamiseks valmis 36 meedet, nendest neli on olemuslikult uudsed.	Valmis 43 meedet, nendest uue sisuga neli meedet.
Elluviimisel on 15 rakenduslikku projekti, töö sujub ja portfelli on lisandunud viis uut projekti.	Elluviimisel on 19 rakenduslikku projekti ja lisandunud kuus uut projekti.
Toetuste väljamakseid on 219 miljonit eurot.	Väljamaksed 153,1 miljonit eurot (103%), jättes arvesse võtmata energiahindade kompensatsiooni eraisikutele 145 miljonit eurot.
Esitatud on kolm ühistaotlust riigi või omavalitsuspartneritega mahus 10 mln eurot.	Esitati viis taotlust kogusummas 21 miljonit eurot.
Elluviimisel kolm arendusteenust või initsiatiivi koostöös partneritega, mh eesmärgiga suurendada KOV võimekust rohepööret ellu viia.	Elluviimisel viis arendusteenust või initsiatiivi koostöös partneritega.
Nõustamiskontaktide arv, taotlusaktiivsus ja edukate taotluste määr aegreas kasvab.	Nõustamiskontaktide arv tõuseb, sh LIFE; Horisont ja Innovatsioonifondist taotlemisel.
Avaldatud kuus (arvamus)artiklit KIKi toetustest ja projektidest.	Avaldati seitse artiklit.
Avaldatud 15 lugu KIKi toetustest ja projektidest laiemalt.	Avaldatud 42 lugu.
KIKi töötajad on esinenud 12 korral seminaridel või konverentsidel laiemate ja ülevaatlikemate teemadega.	Aasta jooksul esineti 19 korral.
KIKi (kaas)korraldusel toimunud 3 seminari-konverentsi.	Toimus 14 sündmust, mida korraldasime ise või aitasime partnereid korraldusel.
Riskikulu pikaajalise keskmisena maksimaalselt 2%	Riskikulu on 1,43%
Klientide soovitusindeks (NPS) on üle 70%.	Klientide soovitusindeks 73%.
Ministeeriumite rahulolu on 85% või kõrgem.	Ministeeriumite rahulolu 98%.
Töötajate rahulolu on üle 85%.	Töötajate rahulolu KIKiga on 85%.
Töötajate vabatahtlik volavus jääb alla 10% aastas.	Töötajate vabatahtlik volavus on 9,1%.

2. Nõukogu tegevus

KIKi kõrgeim juhtimisorgan on nõukogu, kes kavandab sihtasutuse tegevust, korraldab juhtimist ja teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle.

Nõukogus on üheksa liiget, kellest neli nimetab Riigikogu oma otsusega keskkonnakomisjoni ettepanekul ja neli liiget määrab kliimaminister, kellest üks määratakse rahandusministri ettepanekul. Kliimaminister on sihtasutuse nõukogu liige oma ametikoha järgi.

2023. aasta esimeses pooles juhtis KIKi nõukogu tööd keskkonnaminister Madis Kallas. Seoses ministeeriumite töö ümberkorraldamisega sai keskkonnaministri uueks ametinimetuseks kliimaminister ning KIK nõukogu tööd hakkas juhtima kliimaminister Kristen Michal. Nõukogu liikmed olid 2023. aasta lõpu seisuga Mart Maastik, Rein Randver, Tarmo Tamm, Mairo Ruusmann, Hannes Tamjärv, Margot Roose, Reili Rand ja Merike Saks.

KIKi nõukogul oli 2023. aastal neli koosolekut.

- **31. jaanuar:** 2022. aasta tegevuseesmärkide täitmise hindamine.
- **29. märts:** 2022. aasta majandusaasta aruande kinnitamine, nõukogu poolt kehtestatud korra „Keskkonnaprogrammi projektide muudatuste aktsepteerimise ja tagasinõuete esitamise pädevused“ kehtetuks tunnistamine ja juhatuse reglemendi täpsustus.
- **10. oktoober:** nõukogu esimehe valimine, auditikomitee liikmete määramine, KIK raamatupidamise aastaaruande välisaudiitori nimetamine aastateks 2023-2024, konkursi Negavatt XI korraldamise, reglemendi ja eelarve heakskiitmine.
- **13. detsember:** 2024. aasta tegevuseesmärkide ja eelarve kinnitamine, KIK juhatuse reglemendi muutmine.

Lisaks olid koosolekutel arutlusel keskkonnaprogrammi laekunud kiireloomulised taotlused projektide rahastamiseks KIK eraldise arvelt ning projektide rahastamiseks antud toetuse tagasinõude esitamise põhimõtted.

Juhatus annab perioodiliselt nõukogule ülevaate vahepeal toimunud tegevusest.

Finantsvahendite kasutamine on korraldatud juhatuse poolt koostatud ja nõukogu poolt kinnitatud eelarve kaudu.

Auditikomitee

KIKi auditikomitee koosneb kolmest liikmest. Auditikomitee ülesanne on nõukogu nõustamine raamatupidamise, audiitorkontrolli, sisekontrolli ja -auditeerimise, järelevalve, eelarve koostamise ja majandusaasta aruande kinnitamise valdkonnas ning tegevuse seaduslikkuse osas. Auditikomitee juhib siseauditi funktsiooni tööd.

2023. aasta lõpu seisuga kuulusid KIKi auditikomiteesse Heli Jalakas (esimees), Reili Rand (alates 10.10.2023) ja Tarmo Tamm (alates 10.10.2023). Perioodil 01.01.2023 - 09.10.2023 olid auditikomitee liikmed Erkki Keldo ja Kaido Höövelson.

Nõukogu ja auditikomitee liikmetele arvestatud ja väljamakstud tasud 2023. aastal

Jrk nr	Tasu saaja	Nõukogu liikme tasu	Auditikomitee liikme tasu	Tasud kokku	Töötamise aeg kuudes
1	Heli Jalakas		645	645	12 kuud
2	Valeri Korb	2 160		2 160	6 kuud
3	Igor Kravtzenko		70	70	1 kuu
4	Üllar Saaremäe	1 080		1 080	3 kuud
5	Kalvi Kõva	1 800		1 800	5 kuud
6	Annely Akkermann		70	70	1 kuu
7	Andrus Umboja	2 880		2 880	7 kuud
8	Merike Saks	3 960		3 960	12 kuud
9	Rait Pihelgas	2 880		2 880	8 kuud
10	Erkki Keldo	1 440	180	1 620	4 kuud
11	Kaido Höövelson	1 440	180	1 620	4 kuud
12	Margot Roose	1 800		1 800	5 kuud
13	Mart Maasik	2 291		2 291	6 kuud
14	Hannes Tammjärv	1 800		1 800	5 kuud
15	Maido Ruusmann	2 651		2 651	7 kuud
16	Tarmo Tamm	2 651	180	2 831	7 kuud
17	Rein Randver	1 800		1 800	5 kuud
18	Reili Rand	2 651	180	2 831	5 kuud
	Kokku	33 284	1 506	34 790	

3. Organisatsioon ja juhtimine

KIKi juhatuse ülesanne on sihtasutust juhtida ja esindada ning korraldada asutuse igapäevast tegevust vastavalt nõukoguga kokku lepitud eesmärkidele, ülesannetele ja põhimõtetele. Juhatuse on üheliikmeline. KIKi juhatuse liige on **Andrus Treier**.

Seisuga 31.12.2023 töötas KIKis 91 inimest.

01.01.2023. aastal toimus ühinemine SA-ga Erametsakeskus ning tagati kõikide protsesside jätkusuutlik toimimine.

Palgakulu koos maksudega (sh puhkuse- ja lisatasud ning käsunduslepingute alusel makstud tasud) oli kokku 2023. aastal 4 211 731 eurot.

Aasta jooksul arvestati juhatuse liikmele tasusid kokku summas 91 631 eurot, sh tulemustasu summas 13 000 eurot.

4. Sisekontrollisüsteem ja riskijuhtimine

2023. aastal olid sise- ja välisauditi kindlustandvate töödega kaetud järgmised valdkonnad:

- Struktuurihooldused;

- Keskkonnaprogramm;
- KIKi rakenduslikud projektid;
- EAFRD meetmed (metsameede ja NATURA 2000 meede). Akrediteerimiskriteeriumitele vastavusauditi viis läbi PRIA siseauditi osakond, sertifitseerimisauditi viis läbi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi siseauditi osakond koostöös KPMG Baltics OÜ-ga, KIKi siseaudiitor viis läbi huvide konflikti kontrolli ning hindas pettuste ennetamise piisavust ja proportsionaalsust;
- Infoturbestandard ISO 27001 - sertifitseerimisauditi viis läbi Bureau Veritas Eesti;
- Raamatupidamisarvestus - aastaaruande auditi viis läbi Ruut & Partnerid Audiitorbüroo OÜ;
- tulenevalt korruptsioonivastase seaduse nõuetest KIKi juht- ja kontrollorganite liikmete ja töötajate ärihuvide kontroll;
- KIKi 2021 juhtimis- ja kontrollisüsteemi auditi järelaudit.

Struktuuritoetuse projektiauditeid ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi (JKS) auditeid teostab auditeeriv asutus (Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakond), kes valib auditeeritavad projektid välja statistiliste meetoditega. 2023. aasta kohta viidi läbi üks projektiaudit, mille käigus mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud.

Viie aasta keskmine veamäär (projektiauditite ja JKS auditi käigus tuvastatud abikõlbmatute kulude osakaal) moodustab 1,43% auditeeritud kogukuludest, mis on madalam üldiselt aktsepteeritud piirmäärast 2%.

Kindlustandvate ja nõuandvate tööde tulemustele tuginedes on siseauditi veendumus, et **KIKi juhtimis- ja kontrollisüsteemid tervikuna toimivad**. 2024. aastal jätkub struktuuritoetuste projektides tõhus hankekontroll, et tagada rikkumiste tuvastamine enne toetuste väljamakset. KIK hoiab kontrollifookuses piiravad kvalifitseerimistingimused toetuste saajate hangetes, hankelepingute muudatused ja riigiabireeglite järgimise, tagamaks pakkujate võrdne kohtlemine, hangete läbipaistvus ja EL vahendite tõhus ja sihipärane kasutamine.

5. Ülevaade 2023. aasta põhitegevustest

2023. aastal esitati KIKile 8487 uut toetuse taotlust, rahastusotsused tehti 7930 projektile ning lõppes 8160 projekti. Kokku tegi KIK väljamakseid summas 153,1 miljonit eurot.

2023. aastal ei tehtud enam ühtegi laenuotsust ega väljamakseid. 2023. aasta lõpuks ulatus laenude kogumaht bilansilises väärtuses 50,3 miljoni euroni. Neist lühiajalised nõuded moodustasid kokku 6,4 miljonit eurot ja pikaajalised nõuded 43,9 miljonit eurot. KIKi laenude keskmine lepinguline pikkus on 17 aastat.

Laenude andmiseks kasutati omavahendeid ja Rahandusministeeriumilt laenatud vahendeid. 2023. aasta lõpuks oli KIKi enda laenukohustus 48,6 miljonit eurot.

Täpsem ülevaade vahendatavatest toetustest ja ellu viidud projektidest on esitatud KIKi 2023. aasta majandusaasta aruandes www.kik.ee

2023. aastal ei sõlminud KIK ühtegi uut laenulepingut. Sõlmitud kapitalirendilepingud seotud põhivara (arvutite ja monitoride) soetusega ning selle on nõukogu kinnitanud eelarve kinnitamise raames.

6. Jätkusuutlik ja vastutustundlik tegevus

KIKis on kehtestatud jätkusuutlikkuse raamistik, mille eesmärk on juhtida organisatsiooni keskkonnasäästlikult, vastutustundlikult ja läheneda ESG (*environmental, social and governance*) teemade juhtimisele süsteemselt, sihipäraselt ja hea rahvusvahelise tava kohaselt.

KIKi jätkusuutlikkuse ambitsioon

Meil on vaja astuda julgeid samme, et suunata maailm jätkusuutlikule rajale. Meie jätkusuutlikkuse strateegiliseks aluseks on ÜRO kestliku arengu eesmärgid. Keskendume eesmärgile, kus meie mõju on suurim – keskkonnaalasele jätkusuutlikkusele. Panustame eesmärkide täitmisesse KIKi väärtusahela üleselt, oma toetuste ja teenuste, aga ka innovaatiliste omaprojektidega.

KIKi jätkusuutlikkuse lubadus

Toetame tugeva, uuendusmeelse, inimeste ja looduse suhtes vastutustundliku majanduse käekäiku. Me mõistame, et homse hoidjatena on meil selles oluline roll nii eeskuju, eksperdi, käivitaja kui ka elluviijana.

KIKi panus ÜRO kestliku arengu eesmärkidesse

KIKi viis panustada kestlikku arengusse (fookusteemad):

- **Olla eeskujuks** – tegutseme keskkonna- ja töötajasõbralikult, lähtume ausameelsetest ja vastutustundlikest juhtimistavadest.
- **Olla eksperdiks** – kasvatame teadlikult oma asjatundlikkust, et olla väärtust loovaks koostööpartneriks ja panustada keskkonnateadlikkuse tõusu ühiskonnas tervikuna.
- **Olla käivitajaks ja elluviijaks** – pakume loodus- ja elukeskkonda parendavaid teenuseid ja toetusi, mis otseselt panustavad ÜRO kestliku arengu keskkonnaalastes eesmärkidesse.

2023. aastal jätkati jätkusuutlikkuse tegevustega ja taotleti Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumilt vastutustundliku ettevõtluse sertifikaati. Selle abil saab hinnata, kui kaugele on organisatsioon jõudnud vastutustundlikkuse tegevustega võrreldes teiste Eesti ettevõtetega. KIK sai parima ehk kuldtaseme märgise keskmiste ja suurte organisatsioonide kategoorias.

Vastutustundliku ettevõtluse sertifikaat ja kuldtaseme märgis tähistab, et KIK on teadlikult vastutustundlik ja näitab üles initsiatiivi, süsteemsust ning järjepidevust, mis tagab vastutustundliku käitumise kõigil juhtimistasanditel ja kõigi töötajate poolt. Kolmest hinnatavast ESG valdkonnast (E - keskkond, S - sotsiaalne mõju, G - organisatsiooni juhtimine) kahes saavutati keskmisest oluliselt parem tulemus ja sotsiaalses mõjus keskmine tulemus. Parimad tulemused saavutati loomulikult keskkonnavaldkonnas.

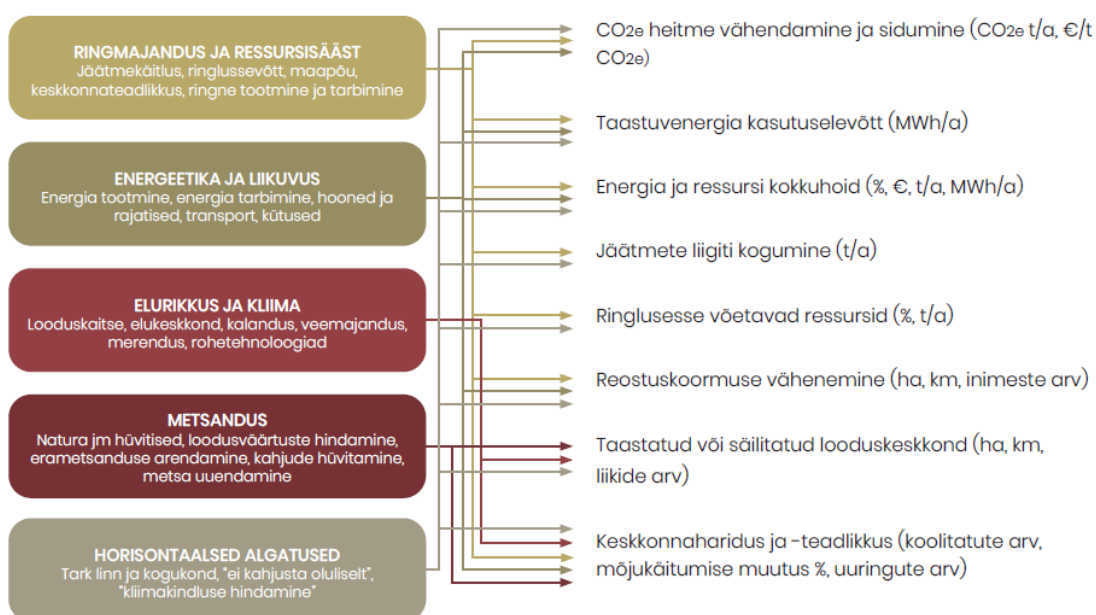
KIK alustas enda tegevuse süsiniku jalajälje mõõtmisega 2021. aastal. 2023. aastal toimus liitumine Erametsakeskusega, seoses sellega kasvas töötajate arv ning lisandunud ülesannete (kohapealsed metsatoetuste kontrollid) tõttu suurenes märgatavalt ka ärireiside osakaal. Sellest tulenevalt saab 2023. aasta tulemused võtta baasväärtuseks ning edaspidi lähtuda nendest andmetest. Arvutus järgib rahvusvaheliselt tunnustatud ja enimkasutatud kasvuhooonegaaside raporteerimise standardit „GHG Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard“, mis hõlmab seitsme kasvuhooonegaasi heitkoguste hindamist. **KIKi 2023.aasta süsiniku jalajälg oli kokku 327,2 tonni CO2-ekvivalenti.**

Toetuste mõju

KIKi kõige suurem panus kestlikku arengusse seisneb KIKi toetuste ja teenuste portfelli mõjus. Kõik KIKi meetmed avaldavad laiemat positiivset keskkonnamõju – alates puhta joogivee kättesaadavaks tegemisest ja reovee puhastamisest, erinevate loodusobjektide korrastamisest, taastuenergeetika ning ringmajanduse projektidest kuni erinevate uuringute rahastamise, keskkonnateadlikkuse suurendamisega seotud tegevuste ning loodusmatkade korraldamiseni.

Kokku viib KIK rahastusperioodil 2021–2027 kõikidest rahastusallikatest ellu erinevaid tegevusi 60 sekkumise raames kogumahas 546,6 miljonit eurot. Eelduslikult avatakse 2024. aastal taotlemiseks 35 Euroopa Liidu ja riigisisese rahastusega meetet.

Oma toetusmeetmete keskkonnamõju paremaks hindamiseks töötati välja KIKi portfelli mõjude mõõtmise raamistik, milles võeti kasutusele kaheksa mõõdikut.

Iga meetme puhul mõõdetakse erinevaid keskkonnamõjusid. Näiteks rohevesiniku kasutuselevõtu toetusel on arvesse võetud kasvuhoonegaaside ja muu õhuheite vähenemine, taastuvenergia kasutuselevõtt, aga ka vesiniku müügihind ja meetme marginaalkulu.

Näidetega aastatel 2016-2022 saavutatud mõjust saab tutvuda KIKi aastaaruandes www.kik.ee

7. 2024. aasta eesmärgid

Lähtuvalt KIKi strateegiast, organisatsiooni tegevustest ja toetusmeetmete pakkumisel kujunenud tegelikust olukorrast ning teadaolevatest kavadest kinnitas KIKi nõukogu 13. detsembril 2024. aastal eesmärgid ja mõõdikud aastaks 2024.

Tervikuna on KIKi 2024. aasta tegevuses **kolm fookusvaldkonda:**

7.1 KIK on tegus: enamuse rahastusperioodi 2021-2027 meetmetest on avatud, taotlusvoorude ning projektide elluviimine toimib tõhusalt.

KIK viib ellu erinevate ministriumide keskkonna- ja kliimavaldkonna toetusmeetmeid ning projekte EL struktuurifondidest ja erinevatest teistest allikatest. 2024. aasta alguseks on nn eelmine struktuurifondide periood (2014-2020) praktiliselt lõppenud ja fookus on järgneva, perioodi 2021-2027 struktuurifondide meetmete avanemiseks vajalike toetustingimuste disainil, taotlusvoorude väljakuulutamisel ja läbiviimisel. Kokku on avanemas ja jätkuvad ligi 50 erinevat liiki meetet ja meetmetegevust, millest ligi pooled on seotud uue perioodi struktuurifondidega või sisult uudsed.

KIK on valmis kaasa aitama ka KLiMi ja teiste ministriumide sekkumiste ning kliima- ja keskkonnateemade rahastamise ümberkorraldamisest tulenevate uudsete toetusmeetmete mõtestamisel, sisustamisel ja rakendamisel. Lisaks viib KIK meetmetest eraldiseisvalt ellu strateegilisi arendus- ja rakendusprojekte sh korraldab ehitustööde, seadmete või teenuste hankeid, juhib ja koordineerib riiklike projektide osapoolte tegevust ning tagab tulemused vastavalt ministriumilt saadud haldusülesannetele.

Mõõdikud ja eesmärgid:

- Otsustatud toetuste maht on vähemalt 262 mln eurot, see tähendab, et kohustustega on kaetud u 58% rakendatavatest meetmetest.
- Toetuste väljamaksed on vähemalt 68,5 mln eurot
- Elluviimisel on 20 rakenduslikku projekti (sh teenused).
- Aasta jooksul lisandub 5 uut projekti.

7.2 KIK arendab: arendusprojektid ja tuleviku teenused

Arendustegevuste peamised fookused:

- Kaasabi KLIMile jt ministeeriumidele uudsete teenuste ja rahastusinstrumentide ettevalmistamisel. Jagame omanikule kui poliitikaloojale sisendit turuosaliste ootustest ja oma portfelli mõjudest temaatiliselt ning tervikuna.
- Kaasabi KLIMi jt ministeeriumide ja strateegiliste partnerite algatustele, et käivitada rakenduslikke projekte sh rahastustaotluste koostamine EL jt fondidesse. Töös on erinevas staadiumis ideed ja arendusprojektid nagu mere digikaksik ja laevade retrofit HUBi käivitamine, veemajanduskavade digitöölaua ja rahastuskiirendi loomine, tekstiili ja biojäätmete ühislahenduste ideestamine, taksonoomia teekaardi ja kestlikkusaruandluse tööriista arendus, vabatahtliku süsiniku korvamise kogukonnaenergeetika piloot, „Negavatt Goes Africa“ arendus.
- KOVide võimestamine rohereformi läbiviimisel: näeme jätkuvat vajadust KOVide kui KIK suurima kliendigrupi toetamiseks. Fookus on kliima- ja energiakavadest tõukuv kvaliteedijuhtimine ja toetusmeetmete joondamine ning nende suunamine paremate andmete ja teadmiste kaudu.
- KIK on avalikkuses ja sihtgruppide seas nähtav ning arvestatav oma ala asjatundja: osaleme aktiivselt erinevatel aruteludel partneritega, algatame ühiseid tegevusi ning vahetame regulaarselt infot.

Mõõdikud ja eesmärgid:

- Esitatud on vähemalt kolm ühistaotlust riigi ja/või omavalitsuspartneritega mahus 10 mln eurot.
- Elluviimisel vähemalt kolm arendusteenust või initsiatiivi koostöös partneritega, mh eesmärgiga suurendada KOV võimekust rohereformi ellu viia, arendada sinimajanduse teenused ning ergutada kestlikkusaruandluse kultuuri koos vabatahtliku süsiniku korvamise võimalustega.
- Avaldatud kaheksa arvamuskirjet ning 25 lugu KIKi toetustest ja projektidest.
- Vähemalt 12 esinemist seminaridel või konverentsidel laiemate ja ülevaatlikumate teemadega kui ainult KIKi pakutavad teenused. Lisaks oleme tutvustanud mitmetel üritustel KIKi toetusi ja projekte.
- KIKi (kaas)korraldusel on toimunud 6 seminari-konverentsi, lisaks toimuvad sihtgruppidele aasta jooksul mitmed infopäevad ja koolitused

7.3 Ühtne, toimiv ja arenev organisatsioon: tööpere on tegus, tulemuslik ning arengule ja toimivatele lahendustele orienteeritud.

KIKi eduka tegutsemise alus on inimeste tugev asjatundlikkus, töö tähenduslikkusest tulenev motivatsioon ja töökultuur, tõhusalt toimiv tiim toetuste menetlusteks, projektide elluviimiseks, riskide haldamiseks ja arendustegevusteks vajalike teadmiste, protseduuride ning abivahenditega.

Olulisemad fookused ja tegevused:

- Inspireeriv KIKi strateegia aastateks 2025-2030: seoses senise dokumendi kehtivuse lõpuga vaatame üle ja uuendame KIKi strateegia.
- Arenguhüpe andmete töötlemisel ja kasutamisel: loome valmiduse ja võtame kasutusele abivahendid andmevahetuseks väliste andmebaasidega. Loome ühtsed aruanded, mis võimaldavad spetsialistidel kiirelt ja täiendava abita päringutele vastata. Samuti võtame kasutusele andmete visualiseerimise lahenduse mh olulisemate tegevuse mõju mõõdikute kohta.
- Tööprotsessi tõhustamine: leiame ja viime sisse eelkõige toiminguteks kuluvat aega vähendavaid muudatusi menetlusprotseduurides.

ESG raamistikus tööpõhimõtete kinnitamine ja vastutustundliku käitumise edendamine KIKis: aasta jooksul kinnitame vastutustundliku ettevõtluse indeksi kontekstis olulised põhimõtted. Taotleme rohekontori märgise Tallinna ja Tartu kontorile ning jätkame personali rohekäitumisele suunatud müksamistega.

Mõõdikud ja eesmärgid:

- **Riskikulu** pikaajalise keskmisena maksimaalselt 2%
- **Klientide soovitusindeks NPS** 70%+
- **Ministriumide kontaktide rahulolu NPS** 70%+
- **Vähemalt 5 muudetud tööprotseduuri:** tööprotsessid, kus on sisse viidud olulist töömahu kokkuhoidu võimaldavaid muudatusi.
- **Vabatahtlik voolavus** pikaajalise keskmisena alla 10%

8. Hinnang

Nõukogu hinnangul omab KIK piisavat suutlikkust oma põhikirjaliste eesmärkide elluviimiseks ning peab oluliseks, et KIKi senised tegevused jätkuksid.

Nõukogu esimees:
Kristen Michal

Nõukogu liikmed:
Hannes Tamjärv
Maido Ruusmann
Margot Roose
Mart Maastik
Merike Saks
Reili Rand
Rein Randver
Tarmo Tamm